

3.2. ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

Στερεότυπα και προκαταλήψεις στην καθημερινότητα των μαθητών

Αριστερά: Κούκλες Bratz που απευθύνονται σε κορίτσια προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.
Δεξιά: Φιγούρες Hulk που απευθύνονται σε αγόρια προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας.

Αριστερά: Ο Κωνσταντίνος Καραούζας, παραπληγικός αθλητής ολυμπιακού επιπέδου στην κολύμβηση.
Δεξιά: Καλλιτέχνες με αναπηρία.

Η ύπαρξη στερεοτύπων και προκαταλήψεων στον χώρο της θρησκείας, τα αίτια και οι συνέπειές τους

Ελάτε όπως είστε!

«Ελάτε όπως είστε. Και με τα πανταλόνια σας και τις κοντές φούστες σας, ακόμη ελάτε και με τα σκουλαρίκια σας».

Χριστόδουλος, Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, απευθυνόμενος σε μαθητές και μαθήτριες Λυκείου.

Άδικη νομοθεσία

«Ου δέχομαι ταύτην την νομοθεσίαν, ουκ επαινῶ την συνήθειαν. Άνδρες ήσαν οι νομοθετούντες, διά τούτο κατά γυναικῶν η νομοθεσία».

Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, Λόγος 37.

Ισότητα φύλων στις Εκκλησίες;

[...] Τα τελευταία είκοσι χρόνια, με την ανάπτυξη του γυναικείου κινήματος, η ισότητα των φύλων προχώρησε οργανωμένα στις Εκκλησίες της Αμερικής, της Αυστραλίας και της Ευρώπης. Μεταξύ των προτεσταντικών Εκκλησιών, όσες πνευματοκρατούνται, δέχονται γυναίκες στο ιερατείο. Οι παραδοσιακές, ιεροκρατικές, όπως λέγονται, Εκκλησίες ανθίστανται. Έντονη αντίδραση προβάλλουν η Ρωμαϊκή και η Ορθόδοξη Εκκλησία. Η Εκκλησία μας, όχι από κάποια εσωτερική ανάγκη, αλλά προς χάρη του διεκκλησιαστικού διαλόγου και για τη δημιουργία ενιαίου ορθόδοξου μετώπου, συγκάλεσε στη Ρόδο (31 Οκτωβρίου – 5 Νοεμβρίου) Πανορθόδοξη Διάσκεψη με θέμα: Η θέση της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Το αποτέλεσμα ήταν πενιχρό, γιατί το γυναικείο κίνημα στις ορθόδοξες χώρες γεννήθηκε και αναπτύχθηκε έξω και άσχετα από τις Εκκλησίες.

Προ τριετίας περίπου, τόλμησε η παρισινή ορθόδοξη καθηγήτρια της Θεολογίας κ. Elisabeth Behr-Sigel (όταν μάλιστα πέρασε τα 80 της χρόνια στην υπηρεσία της Εκκλησίας) να θέσει πολύ ξεκάθαρα επί τάπητος το θέμα με άρθρο στο περιοδικό *Contacts*. Προκάλεσε όμως αυτό θύελλα διαμαρτυριών στις ορθόδοξες γαλλικές παροικίες, που θεωρούνται, θεολογικά, η *avant-garde** της Ορθοδοξίας.

Οι γυναίκες όμως δεν το βάζουν κάτω. Επειδή δε πιστεύεται πως οι Εκκλησίες έχουν γίνει το τελευταίο ισχυρό οχυρό κατά της χειραφέτησης τους, προβάλλουν στους θεολόγους δύσκολα ερωτήματα, που η εκκλησιαστική καζουιστική δυσκολεύεται πολύ να αντικρούσει. [...]

Πέρα όμως από οποιοσδήποτε θεολογικές συζητήσεις και ο πιο απλοϊκός άνθρωπος που, κατά κάποιο τρόπο, ξέρει τη Θεοτόκο Μαρία, «τὸν γλυκασμὸ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν θλιβομένων τῆ χαρά», πρέπει να καταλαβαίνει πόσα στερείται η Εκκλησία από τη μη ενεργό και ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών στο έργο της.

Αγουρίδης, Σ. «Ισότητα φύλων στις Εκκλησίες», στο Αγουρίδης, Σ., *Οράματα και Πράγματα*, Άρτος Ζωής, Αθήνα, 1991, σελ. 298-301.

Αριστερά: Κορίτσι από την Αιθιοπία κουβαλάει νερό. Φωτογραφία: WHO/P. Viroit. Δεξιά: Η παράδοση chhauradi (τσοπάντι), που σήμερα είναι μια απαγορευμένη αλλά διαδεδομένη πρακτική στο δυτικό Νεπάλ, προβλέπει την

απομόνωση των γυναικών και των νεαρών κοριτσιών, κατά τη διάρκεια της εμμηνού ρήσεως. Ο εγκλεισμός τους σε αποθήκες, στάβλους και παραπήγματα, συχνά εγκυμονεί κινδύνους ακόμα και για την ίδια τη ζωή των κοριτσιών. Navesh Chitrakar/Reuters.

Στιγμιότυπα από έναν παραδοσιακό εβραϊκό γάμο. Η νύφη με βέλο.

Θεολογικά ρεύματα και θρησκευτικά πρόσωπα απέναντι στα στερεότυπα και στις προκαταλήψεις

Ο καλός Σαμαρείτης (Λουκ 10, 25-37)

²⁵ Κάποιος νομοδιδάσκαλος παρουσιάστηκε στον Ιησού, και για να τον φέρει σε δύσκολη θέση του είπε: «Διδάσκαλε, τι πρέπει να κάνω για να κερδίσω την αιώνια ζωή;». ²⁶ Ο Ιησούς τον ρώτησε: «Ο νόμος τι γράφει;». ²⁷ Εκείνος απάντησε: Ν' αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου και μ' όλη την ψυχή σου, μ' όλη τη δύναμή σου και μ' όλο το νου σου' και τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου. ²⁸ «Πολύ σωστά απάντησες», του είπε ο Ιησούς· «αυτό κάνε και θα ζήσεις». ²⁹ Εκείνος όμως, θέλοντας να δικαιολογήσει τον εαυτό του, είπε στον Ιησού: «Και ποιος είναι ο πλησίον μου;». ³⁰ Πήρε τότε αφορμή ο Ιησούς και είπε: «Κάποιος άνθρωπος, κατεβαίνοντας από τα Ιεροσόλυμα για την Ιεριχώ, έπεσε πάνω σε ληστές. Αυτοί τον ξεγύμνωσαν, τον τραυμάτισαν και έφυγαν παρατώντας τον μισοπεθαμένο. ³¹ Από 'κείνο τον δρόμο έτυχε να κατεβαίνει και κάποιος ιερέας, ο οποίος τον είδε, αλλά τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. ³² Το ίδιο και κάποιος λευίτης, που περνούσε από 'κείνο το μέρος· παρ' όλο που τον είδε κι αυτός, τον προσπέρασε χωρίς να του δώσει σημασία. ³³ Κάποιος όμως Σαμαρείτης που ταξίδευε, ήρθε προς το μέρος του, τον είδε και τον σπλαχνίστηκε. ³⁴ Πήγε κοντά του, άλειψε τις πληγές του με λάδι και κρασί και τις έδεσε καλά. Μάλιστα τον ανέβασε στο δικό του το ζώο, τον οδήγησε στο πανδοχείο και φρόντισε γι' αυτόν. ³⁵ Την άλλη μέρα φεύγοντας έβγαλε κι έδωσε στον πανδοχέα δύο δηνάρια και του είπε: “Φρόντισέ τον, κι ό,τι παραπάνω ξοδέψεις, εγώ όταν ξαναπεράσω θα σε πληρώσω”. ³⁶ Ποιος λοιπόν απ' αυτούς τους τρεις κατά τη γνώμη σου αποδείχτηκε “πλησίον” εκείνου που έπεσε στους ληστές;». ³⁷ Ο νομοδιδάσκαλος απάντησε: «Εκείνος που τον σπλαχνίστηκε». Τότε ο Ιησούς του είπε: «Πήγαινε, και να κάνεις κι εσύ το ίδιο».

Η παραβολή του Τελώνη και του Φαρισαίου (Λουκ 18, 9-14)

⁹ Σε μερικούς που ήταν σίγουροι για την ευσέβειά τους και περιφρονούσαν τους άλλους, είπε την παρακάτω παραβολή: ¹⁰ «Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο ναό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν Φαρισαίος κι ο άλλος τελώνης. ¹¹ Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά κι έκανε την εξής προσευχή σχετικά με τον εαυτό του: “Θεέ μου, σ' ευχαριστώ που εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός, ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. ¹² Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στο ναό το δέκατο απ' όλα τα εισοδήματά μου”. ¹³ Ο τελώνης, αντίθετα, στεκόταν πολύ πίσω και δεν τολμούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό. Χτυπούσε το στήθος του και έλεγε: “Θεέ μου, σπλαχνίσου με τον αμαρτωλό”. ¹⁴ Σας βεβαιώνω πως αυτός έφυγε για το σπίτι

του αθώος και συμφιλιωμένος με το Θεό, ενώ ο άλλος όχι· γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, κι όποιος τον ταπεινώνει θα υψωθεί».

Ο Ιησούς συγχωρεί μια αμαρτωλή γυναίκα (Λουκ 7, 36-50)

³⁶ Κάποιος Φαρισαίος προσκάλεσε τον Ιησού σε γεύμα. Ο Ιησούς μπήκε στο σπίτι του Φαρισαίου και κάθισε στο τραπέζι. ³⁷ Στην πόλη ήταν κάποια αμαρτωλή γυναίκα· όταν άκουσε ότι ο Ιησούς γευματίζει στο σπίτι του Φαρισαίου, έφερε ένα αλαβάστρινο δοχείο με μύρο, ³⁸ στάθηκε πίσω κοντά στα πόδια του και κλαίγοντας τα έβρεχε με τα δάκρυά της και τα σκούπιζε με τα μαλλιά της· τα φιλούσε και τα άλειφε με το μύρο.

³⁹ Όταν το είδε αυτό ο Φαρισαίος που τον είχε προσκαλέσει, είπε από μέσα του: «Αν ο άνθρωπος αυτός ήταν προφήτης, θα γνώριζε ποια και τι είδους γυναίκα είναι αυτή που τον αγγίζει· γιατί είναι αμαρτωλή». ⁴⁰ Ο Ιησούς απάντησε σ' αυτές τις σκέψεις του και του είπε: «Σίμων, έχω κάτι να σου πω». «Πες μου Διδάσκαλε», είπε εκείνος. ⁴¹ «Δύο άνθρωποι χρωστούσαν λεφτά σε κάποιον δανειστή· ο ένας πεντακόσια δηνάρια κι ο άλλος πενήντα. ⁴² Επειδή όμως δεν είχαν να τα επιστρέψουν, τα χάρισε και στους δυο. Πες μας λοιπόν, ποιος από τους δυο θα του χρωστάει μεγαλύτερη ευγνωμοσύνη;» ⁴³ Ο Σίμων αποκρίθηκε: «Νομίζω εκείνος στον οποίο χάρισε τα περισσότερα». «Ορθά έκρινες», του είπε ο Ιησούς· ⁴⁴ και ρίχνοντας τη ματιά του στη γυναίκα τού είπε: «Βλέπεις ετούτη τη γυναίκα; Όταν μπήκα στο σπίτι σου, δε μου έπλυνες με νερό τα πόδια. Αυτή, αντίθετα, με δάκρυα μου έπλυνε τα πόδια και μου τα σκούπισε με τα μαλλιά της. ⁴⁵ Ένα φίλημα δε μου 'δωσες· ενώ αυτή, από τη στιγμή που μπήκε, δεν έπαψε να μου φιλάει τα πόδια. ⁴⁶ Το κεφάλι μου δεν μου το άλειψες με λάδι, ενώ αυτή μου άλειψε με μύρο τα πόδια. ⁴⁷ Γι' αυτό, λοιπόν, σε βεβαιώνω πως οι πολλές της αμαρτίες συγχωρήθηκαν, όπως δείχνει η πολλή ευγνωμοσύνη της. Σ' όποιον συγχωρούνται λίγες αμαρτίες, αυτός δείχνει λίγη ευγνωμοσύνη». ⁴⁸ Και στη γυναίκα είπε: «Οι αμαρτίες σου συγχωρήθηκαν». ⁴⁹ Όσοι κάθονταν μαζί με τον Ιησού στο τραπέζι άρχισαν να λένε μεταξύ τους: «Ποιος είναι αυτός που ακόμη και αμαρτίες συγχωρεί;». ⁵⁰ Μετά ο Ιησούς είπε στη γυναίκα: «Η πίστη σου σ' έσωσε· πήγαινε στο καλό».

Ο Ιησούς τρώει με τελώνες και αμαρτωλούς (Μτ 9, 10-13)

¹⁰ Ενώ έτρωγε στο σπίτι, ήρθαν πολλοί τελώνες κι αμαρτωλοί και κάθισαν μαζί με τον Ιησού και τους μαθητές του στο τραπέζι. ¹¹ Όταν το είδαν αυτό οι Φαρισαίοι, είπαν στους μαθητές του: «Γιατί ο δάσκαλός σας τρώει με τους τελώνες και τους αμαρτωλούς;». ¹² Ο Ιησούς, που το άκουσε, τους είπε: «Δεν έχουν ανάγκη από γιατρό οι υγιείς αλλά οι άρρωστοι. ¹³ Και πηγαίnete να μάθετε τι σημαίνει, αγάπη θέλω και όχι θυσία. Γιατί δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους αλλά τους αμαρτωλούς».

Ο Ιησούς συνομιλεί με τη Σαμαρείτισσα (Ιω 4, 27)

²⁷ Εκείνη την ώρα ήρθαν οι μαθητές του κι απορούσαν που συνομιλούσε με γυναίκα.

Ο Ιησούς συναντά τον τυφλό (Ιω 9, 1-3)

¹ Καθώς πήγαινε στον δρόμο του ο Ιησούς, είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. ² Τον ρώτησαν, λοιπόν, οι μαθητές του: «Διδάσκαλε, ποιος αμάρτησε και γεννήθηκε αυτός τυφλός, ο ίδιος ή οι γονείς του;». ³ Ο Ιησούς απάντησε: «Ούτε αυτός αμάρτησε ούτε οι γονείς του, αλλά γεννήθηκε τυφλός για να φανερωθεί η δύναμη των έργων του Θεού πάνω σ' αυτόν».

Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά (Μκ 10, 13-16)

¹³ Έφεραν στον Ιησού παιδιά για να τα ευλογήσει· οι μαθητές όμως μάλωσαν αυτούς που τα είχαν φέρει. ¹⁴ Όταν το είδε ο Ιησούς αγανάκτησε και τους είπε: «Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα. Μην τα εμποδίζετε. Γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά. ¹⁵ Σας βεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν». ¹⁶ Τότε πήρε τα παιδιά στην αγκαλιά του και τα ευλογούσε βάζοντας τα χέρια του πάνω τους.

Elsie Anna Wood (1887-1978),
Ο Χριστός ευλογεί τα παιδιά. Εικονογράφηση.

Κριτική στα στερεότυπα της θρησκευτικής ταυτότητας

Η Αγία Γραφή για τα στερεότυπα

Γαλ. 3, 28	²⁸ Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό.
Ματθ. 7, 12	¹² «Όλα όσα θέλετε να σας κάνουν οι άλλοι άνθρωποι, αυτά να τους κάνετε κι εσείς· σ' αυτό συνοψίζονται ο νόμος και οι προφήτες».

Για τη βία στις θρησκείες

«Πιστεύω ότι κάθε θρησκεία έχει πάντα και κάποιους φονταμενταλιστές. Δεν μου αρέσει να μιλάω για ισλαμιστική βία επειδή κάθε ημέρα, όταν διαβάζω τις εφημερίδες, βλέπω βία... Αυτός ο άνδρας σκότωσε τη γυναίκα του και ο άλλος σκότωσε την πεθερά του. Κι όλοι αυτοί οι άνθρωποι είναι βαπτισμένοι ρωμαιοκαθολικοί. Αν μιλήσω για την ισλαμική βία θα πρέπει να μιλήσω και για τη βία των καθολικών. Δεν χρησιμοποιούν όλοι οι μουσουλμάνοι βία, όπως ούτε και όλοι οι καθολικοί».

Φραγκίσκος, Πάπας, Δήλωση για τρομοκρατική επίθεση – δολοφονία Γάλλου ιερέα στη Νορμανδία τον Ιούλιο 2016, Εφημερίδα Καθημερινή, 02/8/2016.

Ο ξένος

Εἶσαι ξένος κι ἀγκάλιασες
Τὴν πατρίδα μου,
Ὅλη τυλιγμένη σ' ἓνα πανί
Ποῦ φιλιώνει τὸν ἄνεμο
Κουμαντάρει τὰ σύννεφα.
Εἶσαι ξένος, ἀγάπησες τὰ σύμβολά μου
Ρωτεύτηκες τοῦ βυθοῦ
Τὸ ὑγρὸ μπλέ,
Τοῦ ἀγέρα τὸ διάφανο ἄσπρο
Σ' ἓνα κορμί, στὸ φῶς,
Στοῦ λόγου τὸ ισότονο μούρμουρο,
Σ' ὅλα τὰ χρώματα
Ποῦ ἔσταζαν ζωή.
Εἶσαι ξένος, ἕνας Ἕλληνας
Ποῦ διψάει Ἑλλάδα.

Ιωάννα Ζάγουρα, *Ανεπαίσθητα Βήματα*, Μαϊστρος, Αθήνα, 2017, σελ. 37.

Μαρία Χαρατσάρη, *Ταξιδευτές*, 2016. Ακρυλικό σε καμβά.